

การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองของประเทศไทย: สิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน
และข้อเรียกร้องของประชาชนต่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

15 ธันวาคม 2568

เอเชีย, ประเทศไทย

บรัสเซลส์, 15 ธันวาคม 2568

Protection International (PI) เป็นองค์กรสิทธิมนุษยชนระดับโลก

ที่ทำงานเคียงข้างนักปกป้องสิทธิมนุษยชน (Human Rights Defenders: HRDs) เพื่อคุ้มครองและส่งเสริม
สิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชนของทุกคน บนพื้นฐานของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และกรอบยุทธศาสตร์โลกของ PI ปี 2024–2028
ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้าง

สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและขบวนการเคลื่อนไหวของพวกเข
า

ประเทศไทย: การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองและความเสี่ยงที่ทวีความรุนแรงขึ้น

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ช่วงเวลาทางการเมืองที่ชี้ขาด การยุบสภาเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2568

ได้เปิดให้มีกระบวนการเลือกตั้งใหม่ภายใต้รัฐบาลรักษาการ

ท่ามกลางกระแสข้อเรียกร้องของสาธารณชนที่เพิ่มสูงขึ้นต่อการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

สถานการณ์นี้ตั้งคำถามอย่างลึกซึ้งต่อความชอบธรรมทางประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชน

และการปฏิบัติตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศของประเทศไทย

แม้ว่าจะเพิ่งมีการยืนยันการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2569

แต่ยังคงมีความไม่แน่นอนว่ากระบวนการดังกล่าวจะเป็นเพียงการเลือกตั้งทั่วไปเท่านั้น

จะมีการจัดการเลือกตั้งควบคู่กับการทำประชามติรัฐธรรมนูญ หรือจะเกิดความล่าช้าเพิ่มเติม

ความไม่แน่นอนนี้ย่อมเพิ่มความเสี่ยงต่อนักปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยตรง

โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานด้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย

ความยุติธรรมด้านที่ดินและสิ่งแวดล้อม สิทธิแรงงาน และความเสมอภาคทางเพศ

การเปลี่ยนผ่านครั้งนี้ยังคงดำเนินไปภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560

ซึ่งถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่าจำกัดการมีส่วนร่วมของประชาชนและความรับผิดชอบทางประ
ชาธิปไตยในฐานะรัฐ ขณะเดียวกันวาทกรรมด้านความมั่นคงของชาติ

ซึ่งมักเชื่อมโยงกับความตึงเครียดตามแนวชายแดนและเสถียรภาพของรัฐ

ถูกนำมาใช้มากขึ้นเพื่ออ้างเหตุในการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เสรีภาพในการแสดงออก และการทำงานด้านสิทธิมนุษยชน

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนคือกระดูกสันหลังของประชาธิปไตย

ในบริบทเช่นนี้ Protection International

ได้ร่วมเดินเคียงข้างคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.)

และนักปกป้องสิทธิมนุษยชนกว่า 1,000 คน รวมถึงผู้หญิงจำนวนมากในกิจกรรม “เดินเพื่ออนาคต” ซึ่งเป็นปฏิบัติการและการเคลื่อนไหวเป็นเวลา 5 วัน ซึ่งมีข้อเรียกร้องหลักคือ

การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับ

การจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากการเลือกตั้ง 100%

การเคลื่อนไหวนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า

ข้อเรียกร้องเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับเป็นข้อเรียกร้องที่มีฐานสนับสนุนกว้างขวางจากประชาชน มีความชอบธรรม และหยั่งรากอยู่ในประสบการณ์ชีวิตจริงของประชาชน ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้นำชุมชน เกษตรกร แรงงาน และขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชน คือเสาหลักของสังคมที่ปลอดภัย สงบสุข และมั่นคง พวกเขาคือผู้ทรงสิทธิที่กำลังใช้สิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งสิทธิในการชุมนุมโดยสงบ สิทธิในการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะและสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน

ปรานม สมวงศ์ แทนประเทศของ Protection International ในประเทศไทย กล่าวว่า

“รัฐธรรมนูญที่เขียนขึ้นโดยปราศจากประชาชน ไม่อาจนำไปสู่ประชาธิปไตยได้ และประชาชนก็ไม่อาจมีส่วนร่วมได้ หากปราศจากสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน ดังนั้นการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจึงไม่ใช่ทางเลือก แต่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่สุดของการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองที่ชอบธรรม”

การถูกทำให้เป็นอาชญากรรม การตีตรา และการคุกคามทางกระบวนการยุติธรรม

ประสบการณ์จากนานาประเทศชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองที่นำไปสู่สภาวะการณ์ที่ย่ำแย่ มักไม่ได้เกิดขึ้นผ่านการปราบปรามอย่างเปิดเผยเท่านั้น

แต่เกิดผ่านการควบคุมอย่างเป็นระบบด้วยกฎหมาย การสอดแนม และการตีตราโดยรัฐ ภายใต้จิตวิญญาณที่แท้จริงของประชาธิปไตย

การเปลี่ยนผ่านสู่การเลือกตั้งใหม่ควรเปิดพื้นที่ให้ข้อเรียกร้องทางสังคม

รวมถึงข้อเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยฉบับใหม่ได้รับการแก้ไขผ่านหนทางโดยสันติวิธี

อย่างไรก็ตามสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะนี้คือ

การคุกคามทางกระบวนการยุติธรรมและคดีปิดปากการมีส่วนร่วมของสาธารณะ (SLAPP)

การกดปราบทางดิจิทัลและการโจมตีทางออนไลน์ที่มีมิติทางเพศ การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และการทำให้การแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและประชาชนกลายเป็นอาชญากรรม

นักปกป้องสิทธิมนุษยชนถูกบิดเบือนภาพลักษณ์ให้เป็นภัยต่อความมั่นคงหรือเป็นภัยต่อความเป็นเอกภาพของชาติอย่างไม่เป็นธรรม

การปฏิบัติเหล่านี้ละเมิดพันธกรณีของรัฐในการเคารพ ค้ำครอง

และไม่สามารถทำให้สิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นได้จริง

อีกทั้งยังบ่อนทำลายการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย หลักนิติธรรม และสันติภาพทางสังคมโดยตรง

ขอเรียกร้องต่อผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

Protection International ขอเรียกร้องให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

ยึดมั่นและคุ้มครองสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชนในทุกสถานการณ์

รวมถึงในช่วงการเลือกตั้งและกระบวนการร่างรัฐธรรมนูญใหม่

รัฐต้องยุติการทำให้การทำงานของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเป็นอาชญากรรม

ยุติการคุกคามทางกระบวนการยุติธรรม ยกเลิกกฎหมายที่ถูกใช้เพื่อปิดปากการเห็นต่างโดยสงบ

และจัดให้มีกลไกคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพต่อคดีปิดปากการมีส่วนร่วมของสาธารณะ (SLAPP)

ผู้หึงนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและกลุ่มชายขอบต้องได้รับการคุ้มครองจากความรุนแรงที่มีมิติทางเพศและการทับซ้อนของความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติ

และต้องได้รับการยอมรับในฐานะผู้มีบทบาททางการเมืองที่ชอบธรรม ไม่ใช่ภัยคุกคามด้านความมั่นคง

รัฐต้องรับประกันสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย

เพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปอย่างปลอดภัย ครอบคลุม และมีความหมาย

ปราศจากความหวาดกลัวและการปราบปราม

การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและยืดหยุ่น ทั้งด้านการป้องกันทางกฎหมาย การดูแลด้านจิตวิทยา ด้านสังคม

และการคุ้มครองในระดับเครือข่ายและขบวนการเคลื่อนไหวเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

เพื่อให้ นักปกป้องสิทธิมนุษยชนและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของพวกเขาส่งเสริมการทำงานได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

การหารือด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศไทย ในวันที่ 16 ธันวาคม 2568

เกิดขึ้นท่ามกลางความเสี่ยงทางการเมืองที่รุนแรงเป็นพิเศษในประเทศไทย

การประชุมครั้งนี้จึงต้องเผชิญหน้าอย่างตรงไปตรงมากับการปราบปรามนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและการกดขี่ของพื้นที่พลเมือง

สิทธิมนุษยชนไม่อาจถูกลดความสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศไทยได้

ดังนั้นProtection International เรียกร้องให้สหภาพยุโรป

ซึ่งมีแนวทางสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของสหภาพยุโรปว่าด้วยนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

สนับสนุนประเทศไทยในการเสริมสร้างการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

ยุติการทำให้เป็นอาชญากรรมและการคุกคามทางกระบวนการยุติธรรม

และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชน

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Protection International ขอเรียกร้องให้สหภาพยุโรป

ยืนยันอย่างชัดเจนว่าสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ไม่อาจต่อรองได้

ยืนยันว่าการปราบปราม การทำให้เป็นอาชญากรรม และการสร้างความหวาดกลัว

บ่อนทำลายความชอบธรรมทางประชาธิปไตยของกระบวนการทางการเมืองและรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

ยึดมั่นในมาตรฐานสิทธิมนุษยชนในทุกมิติของความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศไทย

บูรณาการตัวชี้วัดด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นรูปธรรมและตรวจสอบได้

โดยเฉพาะเรื่องการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน คดีปิดปากการมีส่วนร่วมของสาธารณะ

(SLAPP)และพื้นที่พลเมือง ในทุกการมีส่วนร่วมระหว่างสหภาพยุโรปกับประเทศไทย

รวมถึงการเจรจาการค้าและการลงทุน

ดำเนินการเชิงป้องกัน ไม่ใช่เพียงการตอบสนองภายหลัง

โดยเข้ามามีบทบาทอย่างรวดเร็ว เปิดเผย และเด็ดขาดเมื่อความเสี่ยงเริ่มปรากฏ

รวมถึงการสังเกตการณ์การพิจารณาคดีและการติดตามทางการเมืองในคดีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ไม่ใช่การปฏิรูปเชิงสัญลักษณ์

โดยยืนยันว่าการแก้รัฐธรรมนูญอย่างเป็นประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีองค์กรร่างรัฐธรรมนูญที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดจากประชาชนและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงและครอบคลุม

“สิทธิของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนและขบวนการรากหญ้าในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

รวมถึงเครือข่ายการคุ้มครองของพวกเขา ต้องได้รับการปกป้องอย่างเด็ดขาด

เพราะพวกเขาคือเสาหลักที่ขาดไม่ได้ของประชาธิปไตยที่มีพลังของประชาชน “

มอริซิโอ อังเคล

หัวหน้าฝ่ายนโยบาย การวิจัย การรณรงค์ และการฝึกอบรม

Protection International

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในการปกป้องสิทธิมนุษยชนในช่วงการเลือกตั้งประชาธิปไตย โปรดดูแถลงการณ์ของ Protection International ปี 2022